

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznej i rocznej oceny klasyfikacyjnej z WOSu

Klasa 3. (po gimnazjum)

Zakres rozszerzony

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznej oceny klasyfikacyjnej					
IV. Prawa człowieka w Polsce i na świecie					
	Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
1. Geneza praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia fakty historyczne świadczące o rozwoju praw człowieka; – charakteryzuje wkład wybranej epoki historycznej w rozwój praw człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia ideę praw człowieka; – charakteryzuje źródła praw człowieka; – wymienia dokumenty, w których podjęto się regulacji praw człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje cechy praw człowieka; – podaje ustawowe przypadki ograniczania praw i wolności jednostek w Polsce; – charakteryzuje wkład poszczególnych epok historycznych w rozwój praw człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historyczny rodowód praw człowieka; – charakteryzuje działalność myślicieli oświeceniowych; – wyjaśnia, na czym polegają szczególne cechy praw człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wkład państwa polskiego w rozwój praw człowieka; – wyciąga wnioski na temat wpływu poszczególnych epok na współczesne prawa człowieka;
2. Generacje praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia generacje praw człowieka; – charakteryzuje wybraną generację praw człowieka; – wymienia czynniki, które mają wpływ na prawidłowe 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje generacje praw człowieka; – rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne; – wyjaśnia rolę Karela 	<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje prawa człowieka do odpowiednich generacji; – wymienia dokumenty, w których zostały zawarte prawa człowieka; – wyjaśnia, co to jest triada praw; 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia dziedziny nauk, w których mają źródła prawa człowieka; – charakteryzuje różne koncepcje podziału praw człowieka; – wyjaśnia, z czego wynikają prawa człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia uniwersalność praw człowieka; – analizuje zastrzeżenia formułowane przez przeciwników uniwersalności praw człowieka;

	funkcjonowanie praw człowieka;	Vasaka w zakresie praw człowieka;			– ocenia, jak prawa człowieka są przestrzegane przez wybrane państwa;
3. Historyczne i współczesne przykłady łamania praw człowieka	– wymienia przyczyny łamania praw człowieka; – charakteryzuje wybrany przykład łamania praw człowieka;	– podaje przykłady łamania praw człowieka; – przedstawia przypadki łamania praw człowieka w Turcji, Jugosławii, RPA i Polsce;	– charakteryzuje na wybranych przykładach przypadki łamania praw człowieka na świecie; – wyjaśnia, na czym polega apartheid; – wyjaśnia, jakie działania zostały podjęte przez społeczność międzynarodową, aby przestrzegano praw w Turcji, RPA, Jugosławii;	– wyjaśnia przyczyny łamania praw człowieka; – analizuje z punktu widzenia międzynarodowych standardów praw człowieka przypadki naruszania praw i wolności w różnych państwach; – charakteryzuje przykłady łamania praw człowieka w XXI w.;	– rozważa, odwołując się do historycznych i współczesnych przykładów, dlaczego dochodzi do łamania praw człowieka na wielką skalę przez reżimy autorytarne; – analizuje współczesne przykłady łamania praw człowieka;
4. System ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych	– wyjaśnia, na czym polega system ochrony praw człowieka; – wymienia podstawowe dokumenty ochrony praw człowieka wydane przez ONZ;	– charakteryzuje organizacje zajmujące się ochroną praw człowieka w ramach ONZ; – wymienia ciała traktatowe powołane do ochrony praw człowieka; – analizuje działalność Rady Praw Człowieka;	– charakteryzuje system ochrony praw człowieka funkcjonujący na mocy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz Międzynarodowych Paktów Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych; – przedstawia misje i operacje pokojowe ONZ;	– przedstawia trybunały karne przy ONZ; – wyjaśnia rolę Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców; – wymienia etapy składania skargi do Rady Praw Człowieka;	– ocenia znaczenie Międzynarodowego Trybunału Karnego w Hadze dla systemu ochrony praw człowieka na świecie; – ocenia rolę misji i operacji pokojowych ONZ;
5. Europejski system ochrony praw człowieka	– wymienia organizacje zajmujące się ochroną praw człowieka w Europie; – charakteryzuje wybraną organizację zajmującą się ochroną	– charakteryzuje europejski systemy ochrony praw człowieka; – przedstawia prawa zagwarantowane w podstawowych dokumentach dotyczących	– charakteryzuje działalność Rady Europy, OBWE i Unii Europejskiej w zakresie ochrony praw człowieka; – wymienia instytucje działające przy Radzie	– wyjaśnia, jak działa i jakie sprawy rozpatruje Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu; – wymienia warunki, jakie należy spełnić aby złożyć	– ocenia skuteczność ochrony praw człowieka w Europie; – wyjaśnia, jak napisać skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu

	<p>praw człowieka; – wymienia podstawowe dokumenty dotyczące ochrony praw człowieka;</p>	<p>ochrony praw człowieka;</p>	<p>Europy, OBWE i Unii Europejskiej, zajmujące się ochroną praw człowieka;</p>	<p>skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu; – charakteryzuje instytucje działające przy Radzie Europy, OBWE i Unii Europejskiej, zajmujące się ochroną praw człowieka;</p>	<p>lub Komitetu Praw Człowieka w Genewie;</p>
<p>6. Polski system ochrony praw i wolności</p>	<p>– wymienia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; – wymienia środki i mechanizmy ich ochrony w Polsce; – charakteryzuje wybraną instytucję zajmującą się ochroną praw i wolności człowieka;</p>	<p>– charakteryzuje polski system ochrony praw człowieka; – wymienia organy ochrony prawnej i kontroli w Polsce; – wyjaśnia rolę wymiaru sprawiedliwości w ochronie praw człowieka;</p>	<p>– wyjaśnia, gdzie szukać pomocy w przypadku łamania praw i wolności człowieka w Polsce; – przedstawia prawa socjalne zagwarantowane w Konstytucji RP; – charakteryzuje zadania Trybunału Konstytucyjnego w zakresie ochrony praw człowieka;</p>	<p>– klasyfikuje do odpowiednich generacji prawa człowieka zapisane w konstytucji; – analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych; – wyjaśnia, w jaki sposób może się zwrócić o pomoc do Rzecznika Praw Obywatelskich;</p>	<p>– rozważa dylematy związane z prawami socjalnymi i sposobem ich realizacji przez państwo; – ocenia skuteczność polskiego systemu ochrony praw człowieka;</p>
<p>7. Organizacje pozarządowe w walce o prawa człowieka</p>	<p>– wymienia organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną praw człowieka; – charakteryzuje wybraną organizację pozarządową zajmującą się ochroną praw człowieka;</p>	<p>– charakteryzuje działania organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka; – charakteryzuje osiągnięcia organizacji walczących o prawa człowieka;</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do rozwoju działalności organizacji pozarządowych; – uzasadnia konieczność funkcjonowania organizacji pozarządowych walczących o prawa człowieka;</p>	<p>– szczegółowo analizuje działalność Międzynarodowego Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca, Amnesty International, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka Human Rights Watch, Polskiej Akcji Humanitarnej; – ocenia metody działań</p>	<p>– ocenia działania organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka; – analizuje możliwości prowadzenia akcji humanitarnych, współpracy rozwojowej oraz interwencji pokojowych na</p>

				stosowane przez organizacje pozarządowe;	obszarach dotkniętych konfliktami zbrojnymi;
8. Powtórzenie wiadomości	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 40-50%;	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 51-70%;	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 71-90%;	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 91-99%;	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 100%;
9. Analiza tekstów źródłowych	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 40-50%;	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 51-70%;	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 71-90%;	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 91-99%;	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 100%;
10. Sprawdzian wiadomości	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 40-50%;	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 51-70%;	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 71-90%;	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 91-99%;	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 100%;
STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE					
I. Polityka międzynarodowa i problemy współczesnego świata					
1. Zasady prowadzenia polityki międzynarodowej	– wymienia źródła prawa międzynarodowego; – charakteryzuje wybraną zasadę prawa międzynarodowego; – wymienia podmioty prawa międzynarodowego;	– charakteryzuje podmioty prawa międzynarodowego; – wymienia zasady obowiązujące państwa w działaniach międzynarodowych; – charakteryzuje źródła prawa międzynarodowego;	– charakteryzuje zasady prawa międzynarodowego (zasadę suwerenności, wzajemności, <i>pacta sunt servanda</i>); – wymienia rodzaje traktatów międzynarodowych;	– wyjaśnia, jaką rolę w stosunkach międzynarodowych odgrywa prawo międzynarodowe; – charakteryzuje rodzaje traktatów międzynarodowych; – wyjaśnia, jakie działania można podjąć wobec państwa, które łamie zasady prawa międzynarodowego;	– ocenia, na ile są respektowane poszczególne zasady prawa międzynarodowego; – ocenia skuteczność działań wobec państw łamiących prawo międzynarodowe;
2. Polska polityka zagraniczna	– wyjaśnia, jak można zdefiniować rację stanu; – charakteryzuje relacje Polski z wybranym państwem; – wymienia podmioty odpowiedzialne za	– charakteryzuje główne kierunki polskiej polityki zagranicznej po 1989 r.; – wyjaśnia, jaki wpływ na polską politykę zagraniczną ma członkostwo w Unii Europejskiej;	– charakteryzuje sposoby prowadzenia polskiej polityki zagranicznej; – przedstawia relacje Polski z sąsiadami; – wyjaśnia, na czym polegają mechanizmy	– wyjaśnia, jakie znaczenie w polityce zagranicznej państwa odgrywa racja stanu; – przedstawia działania Polski w dziedzinie pomocy rozwojowej;	– analizuje system udzielania pomocy rozwojowej; – ocenia skuteczność polskiej polityki zagranicznej;

	<p>prorowadzenie polityki zagranicznej;</p>	<p>– charakteryzuje działalności Polski w organizacjach międzynarodowych;</p>	<p>polskiej polityki zagranicznej;</p>	<p>– wymienia ministrów spraw zagranicznych III RP;</p>	
<p>3. Międzynarodowe stosunki polityczne</p>	<p>– wymienia typy łańdów światowych; – wyjaśnia, na czym polega polaryzacja w stosunkach międzynarodowych; – charakteryzuje cechy mocarstwa;</p>	<p>– charakteryzuje typy łańdów światowych; – wymienia wyznaczniki dominacji międzynarodowej; – charakteryzuje pozycję USA na świecie;</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polega łańd światowy oparty na systemie jednobiegunowym i dwubiegunowym; – charakteryzuje wyznaczniki dominacji międzynarodowej;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce Międzynarodowej; – klasyfikuje państwa pod względem ich pozycji międzynarodowej; – charakteryzuje państwa pod względem ich sił strategicznych;</p>	<p>– analizuje na przykładach znaczenie supermocarstw i mocarstw regionalnych dla łańdu światowego; – określa pozycję Polski w stosunkach międzynarodowych;</p>
<p>4. Zależności między państwami bogatymi i biednymi</p>	<p>– wymienia najważniejsze państwa zaliczane do bogatej Północy i biednego Południa; – charakteryzuje zależności pomiędzy państwami biednymi i bogatymi w jednej z wybranych dziedzin; – wymienia organizacje i dokumenty z zakresu ochrony środowiska;</p>	<p>– wskazuje odstępstwa od geograficznego podziału świata na bogatą Północ i biedne Południe; – charakteryzuje czynniki hamujące i ułatwiające rozwój społeczno-gospodarczy; – charakteryzuje problem ochrony środowiska naturalnego w krajach bogatych i biednych;</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny dysproporcji między bogatą Północą i biednym Południem; – charakteryzuje inicjatywy i wynalazki na rzecz państw rozwijających się; – wyjaśnia, jaką rolę pełni kultura w relacjach pomiędzy państwami bogatymi i biednymi;</p>	<p>– wyjaśnia mechanizmy i działania, które zmniejszają lub powiększają dysproporcje między bogatą Północą i biednym Południem; – wyjaśnia, na czym polegają zależności między bogatą Północą i biednym Południem;</p>	<p>– analizuje na przykładach wzajemne zależności pomiędzy państwami biednymi i bogatymi w polityce, ekonomii, kulturze i ekologii; – ocenia, w jakim stopniu członkostwo państw w G-7, G-20 i G-77 pokrywa się z podziałem świata na bogatą Północ i biedne Południe;</p>
<p>5. Konflikty zbrojne</p>	<p>– wymienia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; – charakteryzuje jeden z rodzajów konfliktów;</p>	<p>– charakteryzuje przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; – wymienia rodzaje konfliktów;</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; – charakteryzuje arabską wiosnę;</p>	<p>– charakteryzuje rodzaje konfliktów; – odróżnia konflikty symetryczne od konfliktów asymetrycznych;</p>	<p>– analizuje skutki wojen; – ocenia przebieg i skutki arabskiej wiosny; – wyjaśnia specyfikę współczesnych</p>

		– charakteryzuje skutki wojen;	– wyjaśnia wpływ Internetu na współczesne konflikty;	– analizuje skutki arabskiej wiosny;	konfliktów zbrojnych;
6. Terroryzm współczesny	– wymienia konflikty, którym towarzyszy terroryzm; – wymienia rodzaje terroryzmu; – charakteryzuje jeden rodzaj terroryzmu;	– charakteryzuje konflikty, którym towarzyszy terroryzm; – charakteryzuje sposoby działania terrorystów; – wymienia organizacje terrorystyczne;	– wyjaśnia przyczyny konfliktów, którym towarzyszy terroryzm; – charakteryzuje rodzaje terroryzmu; – charakteryzuje organizacje terrorystyczne;	– wyjaśnia motywy działania terrorystów; – charakteryzuje strategie zwalczania terroryzmu; – wyjaśnia, na czym polega cyberterroryzm;	– ocenia strategie zwalczania terroryzmu; – analizuje wątpliwości, jakie może budzić walka z terroryzmem;
7. Sposoby rozwiązywania sporów między państwami	– wymienia najczęściej stosowane metody rozwiązywania sporów między państwami; – charakteryzuje wybraną metodę rozstrzygania sporów; – wymienia podstawowe formy pomocy rozwojowej;	– charakteryzuje najczęściej stosowane metody rozwiązywania sporów między państwami; – wymienia metody działań dyplomatycznych; – wymienia działania podejmowane na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka;	– charakteryzuje organy międzynarodowe powołane do rozstrzygania sporów międzynarodowych; – wyjaśnia, na czym polegają sądowe środki rozstrzygania sporów;	– charakteryzuje metody działań dyplomatycznych; – charakteryzuje działania podejmowane w ramach pomocy rozwojowej i humanitarnej; – opisuje działania podejmowane na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka;	– ocenia skuteczność stosowanych metod rozwiązywania sporów między państwami; – analizuje zasady udzielania pomocy humanitarnej w strukturach ONZ; – przedstawia laureatów Pokojowej Nagrody Nobla;
8. Wymiary globalizacji	– wymienia rodzaje globalizacji; – wyjaśnia pojęcie globalizacji; – charakteryzuje jeden z rodzajów globalizacji; – wymienia cechy mcdonaldyzacji;	– charakteryzuje rodzaje globalizacji; – wyjaśnia na czym polega globalizacja ekonomiczna; – charakteryzuje cechy mcdonaldyzacji;	– charakteryzuje procesy globalizacyjne; – wyjaśnia na czym polega globalizacja polityczna; – wyjaśnia na czym polega rola transnarodowych korporacji we współczesnym świecie;	– charakteryzuje szanse i zagrożenia jakie niesie ze sobą globalizacja; – wyjaśnia na czym polega globalizacja społeczno-kulturowa; – uzasadnia stanowisko alterglobalistów;	– analizuje wieloaspektowy charakter procesów globalizacji (polityka, gospodarka, kultura, komunikacja, ekologia); – ocenia stanowisko państw, organizacji i ruchów społecznych dotyczące globalizacji;

9. Powtórzenie wiadomości	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 40-50%;	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 51-70%;	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 71-90%;	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 91-99%;	– opanował materiał powtórzeniowy na poziomie 100%;
10. Analiza tekstów źródłowych	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 40-50%;	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 51-70%;	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 71-90%;	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 91-99%;	– udziela prawidłowych odpowiedzi na poziomie 100%;
11. Sprawdzian wiadomości	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 40-50%;	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 51-70%;	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 71-90%;	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 91-99%;	– rozwiązuje zadania testowe na poziomie 100%;
II. Światowy system bezpieczeństwa i współpracy					
1. Przemiany na świecie po 1989 roku	– wymienia państwa, które powstały w wyniku rozpadu ZSRR; – wymienia przyczyny upadku komunizmu; – charakteryzuje przemiany w wybranym państwie europejskim;	– charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie po upadku komunizmu; – wyjaśnia takie pojęcia, jak <i>Jesień Ludów</i> , <i>okrugły stół</i> , <i>aksamitna rewolucja</i> , <i>trójkątny stół</i> ; – charakteryzuje przemiany w Polsce po 1989 r.;	– wyjaśnia przyczyny przemian w Europie po 1989 r.; – charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły na świecie po upadku komunizmu; – charakteryzuje reformy Michaiła Gorbaczowa;	– wyjaśnia wpływ reform Michaiła Gorbaczowa na przemiany w Europie; – przedstawia przebieg Jesieni Ludów; – wyjaśnia, dlaczego Białoruś nie uczestniczy w procesach integracyjnych w Europie;	– analizuje procesy integracyjne w Europie Środkowej i Wschodniej; – ocenia, czy członkostwo w organizacjach międzynarodowych jest potwierdzeniem rzeczywistej sytuacji w dziedzinie demokracji i praw człowieka;
2. Rola ONZ we współczesnym świecie	– wymienia cele ONZ; – wymienia metody działania ONZ; – charakteryzuje działalność wybranego organu ONZ;	– charakteryzuje cele działania ONZ; – przedstawia metody działania ONZ; – wymienia organy ONZ;	– przedstawia strukturę ONZ; – charakteryzuje kompetencje organów ONZ; – podaje przykłady misji pokojowych prowadzonych przez ONZ;	– przedstawia genezę ONZ; – charakteryzuje organy ONZ; – podaje przykłady udziału polskich sił zbrojnych w operacjach ONZ;	– analizuje inicjatywy na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka; – uzasadnia konieczność udziału polskich sił zbrojnych w operacjach ONZ; – wymienia sekretarzy generalnych ONZ;
3. Organizacje	– wymienia organizacje	– charakteryzuje	– rozwija skróty	– charakteryzuje sukcesy	– uzasadnia znaczenie

wyspecjalizowane i agendy ONZ	wyspecjalizowane i agendy ONZ; – charakteryzuje wybraną organizację wyspecjalizowaną lub agendę ONZ;	działalność organizacji wyspecjalizowanych ONZ (ILO, FAO, IMF, UNESCO); – wyjaśnia, w jakim celu powołano do życia organizacje wyspecjalizowane ONZ;	organizacji wyspecjalizowanych ONZ; – charakteryzuje działalność organizacji wyspecjalizowanych ONZ (WHO, UNIDO, IAEA, UNICEF, UNHCR);	organizacji wyspecjalizowanych ONZ; – rozpoznaje organizacje wyspecjalizowane ONZ po ich logo; – charakteryzuje działalność innych organizacji, funduszy i agencji działających przy ONZ;	organizacji wyspecjalizowanych dla utrzymania pokoju, demokracji i praw człowieka; – ocenia skuteczność działań podejmowanych przez organizacje wyspecjalizowane ONZ;
4. Organizacje polityczne we współczesnym świecie	– wymienia regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy; – charakteryzuje wybraną organizację międzynarodową;	– wyjaśnia znaczenie międzynarodowej współpracy politycznej; – wymienia państwa należące do poszczególnych regionalnych organizacji międzynarodowych;	– charakteryzuje działalność takich organizacji, jak CEI, Rada Nordycka, Rada Państw Morza Bałtyckiego, Rada Bałtycka, WNP, GUAM; – wymienia państwa, w których znajdują się siedziby organizacji międzynarodowych;	– charakteryzuje działalność takich organizacji, jak ASEAN, Unia Afrykańska, OPA; – lokuje w czasie i przestrzeni organizacje międzynarodowe; – charakteryzuje organy organizacji międzynarodowych;	– ocenia znaczenie regionalnych systemów bezpieczeństwa i współpracy dla danego regionu i świata; – ocenia aktywność Polski na forum wybranej organizacji międzynarodowej;
5. Organizacje ekonomiczne we współczesnym świecie	– wymienia organizacje ekonomiczne; – charakteryzuje wybraną organizację ekonomiczną; – wymienia funkcje Międzynarodowego Funduszu Walutowego;	– charakteryzuje działanie następujących organizacji: WHO, IBRD, WTO, OECD, OPEC; – charakteryzuje organy poszczególnych organizacji; – charakteryzuje funkcje Międzynarodowego Funduszu Walutowego;	– wyjaśnia cele, które stawiają sobie takie organizacje, jak WHO, IBRD, WTO, OECD, OPEC; – wyjaśnia znaczenie międzynarodowej ekonomii politycznej; – wymienia siedziby poszczególnych organizacji;	– charakteryzuje rolę organizacji ekonomicznych w gospodarce po II wojnie światowej; – przedstawia działalność Polski w organizacjach ekonomicznych; – wymienia najważniejsze państwa będące członkami poszczególnych organizacji;	– uzasadnia znaczenie organizacji ekonomicznych we współczesnym świecie; – ocenia rolę Polski w organizacjach ekonomicznych;
6. System bezpieczeństwa	– wymienia organy NATO;	– wyjaśnia, jakie są cele NATO;	– charakteryzuje działalność	– charakteryzuje genezę NATO;	– ocenia operacje wojskowe NATO;

międzynarodowego oraz rola NATO	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia operacje wojskowe NATO; – charakteryzuje jeden z modeli bezpieczeństwa międzynarodowego; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje modele bezpieczeństwa międzynarodowego; – wyjaśnia istotę bezpieczeństwa międzynarodowego; 	<p>poszczególnych organów NATO;</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady udziału polskich sił zbrojnych w operacjach NATO; – wyjaśnia rolę USA w NATO; 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia państwa członkowskie NATO; – charakteryzuje operacje wojskowe NATO; 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, jaki wpływ na bezpieczeństwo Polski ma członkostwo w NATO; – analizuje skutki ewentualnego rozszerzenia NATO;
7. Rola Rady Europy i OBWE w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne działania podejmowane przez Radę Europy; – wymienia główne działania podejmowane przez OBWE; – charakteryzuje działalność Rady Europy lub OBWE; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje cele działania Rady Europy; – opisuje cele Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie; – wymienia organy Rady Europy i OBWE; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady działania Rady Europy; – opisuje sposób działania Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie; – charakteryzuje organy Rady Europy i OBWE; – wymienia państwa pozaeuropejskie należące do Rady Europy i OBWE; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia genezę Rady Europy; – opisuje genezę Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie; – charakteryzuje etapy rozszerzania Rady Europy; – wymienia państwa należące do Rady Europy i OBWE; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie Rady Europy; – ocenia znaczenie OBWE; – wyjaśnia, dlaczego Białoruś nie jest członkiem Rady Europy; – porównuje cele i działania Rady Europy i OBWE;
8. Powtórzenie wiadomości					
9. Analiza tekstów źródłowych					
10. Sprawdzenie wiadomości					
III. Unia Europejska					
1. Geneza integracji europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze traktaty obowiązujące w Unii Europejskiej; – podaje przykłady integracji na przestrzeni dziejów; 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej; – charakteryzuje etapy integracji europejskiej; – wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje genezę integracji europejskiej; – przedstawia ojców zjednoczonej Europy; – charakteryzuje wspólnoty europejskie EWWiS, EWG, Euratom; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia ideę integracji europejskiej na przestrzeni wieków; – wymienia państwa członkowskie Unii Europejskiej; – charakteryzuje proces 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje szanse i zagrożenia dla idei integracji; – wyjaśnia jako rolę pełniły filary Unii Europejskiej;

	– charakteryzuje jedną ze wspólnot europejskich;	deklaracji Schumana – wymienia państwa założycielskie EWWiS;		kształtowania się instytucji kierowniczych Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej;	
2. Instytucje Unii Europejskiej	– wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej; – wymienia organy Unii Europejskiej; – charakteryzuje wybraną instytucję Unii Europejskiej;	– krótko charakteryzuje najważniejsze instytucje Unii Europejskiej; – wymienia zasady funkcjonowania instytucji UE; – wyjaśnia, w jaki sposób przeprowadza się wybory do Parlamentu Europejskiego;	– wyjaśnia, na czym polega procedura współdecydowania w UE; – charakteryzuje zasady funkcjonowania instytucji UE; – wyjaśnia, na czym polegają funkcje Parlamentu Europejskiego;	– charakteryzuje skład, kadencję i kompetencje instytucji UE; – wyjaśnia, na czym polega szczególna pozycja Rady Europejskiej; – przedstawia strukturę sądownictwa Unii Europejskiej;	– ocenia pozycję Polski w poszczególnych instytucjach UE; – uzasadnia rolę instytucji o charakterze pomocniczym i doradczym;
3. Prawo Unii Europejskiej	–wymienia zasady prawa w Unii Europejskiej; – wymienia akty prawa wtórnego w Unii Europejskiej; – charakteryzuje zwykłą procedurę prawodawczą w UE;	– przedstawia sposoby podejmowania decyzji politycznych w Unii Europejskiej; – charakteryzuje zasady prawa w Unii Europejskiej; – przedstawia hierarchię aktów prawnych w UE;	– przedstawia sposoby podejmowania decyzji gospodarczych w Unii Europejskiej; – charakteryzuje akty prawa wtórnego w Unii Europejskiej; – charakteryzuje akty prawa pierwotnego;	- wyjaśnia na czym polegają mechanizmy decyzyjne w Unii Europejskiej; - wyjaśnia, jak tworzone jest prawo unijne; - charakteryzuje najważniejsze zmiany wprowadzone traktatem lizbońskim;	- wyjaśnia różnice między prawem pierwotnym a wtórnym; - wyjaśnia na czym polega rozkład głosów ważonych w Radzie; - analizuje podobieństwa i różnice w procesach decyzyjnych, w poszczególnych instytucjach UE;
4. Gospodarka Unii Europejskiej	– wymienia zasady gospodarki budżetowej UE; – wymienia zasady wspólnego rynku; – charakteryzuje	– charakteryzuje zasady gospodarki budżetowej UE; – omawia zasady wspólnego rynku; – wymienia instytucje powołane do realizacji unii	– wyjaśnia, na czym polega procedura budżetowa; – charakteryzuje główne dochody i wydatki budżetowe;	– charakteryzuje unię gospodarczo-walutową; – wyjaśnia, na czym polega swobodny przepływ osób, kapitału, towarów i usług w Unii;	– analizuje fazy integracji gospodarczej; – rozważa korzyści i straty związane z wejściem Polski do strefy euro;

	wybraną zasadę wspólnego rynku;	gospodarczo-walutowej;	– wyjaśnia, na czym polegają kryteria kowergencji;	– wymienia państwa należące do strefy euro;	
5. Obywatel w Unii Europejskiej	– wymienia prawa obywatela UE; – wymienia obowiązki obywatela UE; – charakteryzuje wybrane prawo i obowiązek obywatela UE;	– charakteryzuje prawa obywatela UE; – charakteryzuje obowiązki obywatela UE; – wymienia fundusze europejskie;	– charakteryzuje fundusze europejskie; – przedstawia zasady przekraczania granic wewnętrznych i zewnętrznych UE; – wymienia dokumenty wchodzące w skład Europass;	– wyjaśnia, na czym polega swobodny przepływ osób; – charakteryzuje politykę edukacyjną UE; – charakteryzuje dokumenty wchodzące w skład Europass;	– analizuje zasady korzystania z funduszy europejskich; – analizuje możliwości podejmowania nauki i pracy w państwach Unii Europejskiej;

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia rocznej oceny klasyfikacyjnej

(obejmują wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznej oceny klasyfikacyjnej).

6. Polska w Unii Europejskiej	– wymienia etapy integracji Polski z Unią Europejską; – charakteryzuje wybrany etap integracji Polski z UE;	– charakteryzuje etapy integracji Polski z Unią Europejską; – wyjaśnia, na czym polegał proces negocjacyjny; – charakteryzuje podstawy prawne przystąpienia Polski do UE;	– wyjaśnia, co to są kryteria kopenhaskie; – charakteryzuje pozycję Polski w UE; – wymienia zasady, na podstawie których wydawane są środki z funduszy europejskich;	– analizuje nadzieje i obawy związane z wejściem Polski do UE; – charakteryzuje zmiany, jakie nastąpiły w Polsce po wejściu do Unii Europejskiej; – ocenia, które zmiany w Polsce po wejściu do UE należy uznać za pozytywne, a które za negatywne;	– wyjaśnia, jaki wpływ na polską politykę zagraniczną ma członkostwo w Unii Europejskiej; – ocenia skutki członkostwa Polski w Unii Europejskiej; – ocenia perspektywy rozwoju Polski w Unii Europejskiej;
7. Perspektywy rozwoju Unii Europejskiej	– wymienia koncepcje jednoczenia Europy – charakteryzuje wybraną koncepcję jednoczenia Europy	– charakteryzuje koncepcje jednoczenia Europy – wymienia cele Strategii Europa 2020	– charakteryzuje program Partnerstwa Wschodniego – charakteryzuje cele Strategii Europa 2020	– charakteryzuje Europejską Politykę Sąsiedztwa – przedstawia perspektywy dalszej integracji ekonomicznej w UE	– rozważa dylematy związane z dalszym rozszerzaniem Unii Europejskiej – rozważa dylematy związane z reformą Unii

					Europejskiej
8. Unia Europejska wśród światowych mocarstw	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia organy powołane do prowadzenia wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE; – charakteryzuje wybrane działania UE, które mogą świadczyć o jej pozycji międzynarodowej; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działania UE w zakresie polityki regionalnej; – charakteryzuje strukturę Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działania UE w zakresie pomocy humanitarnej; – charakteryzuje organy powołane do prowadzenia wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa w UE; – charakteryzuje pozycję Unii Europejskiej na świecie; 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje możliwości odgrywania przez Unię Europejską roli światowego mocarstwa; – ocenia pozycję UE na arenie międzynarodowej;
Powtórzenie wiadomości: społeczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym zajmuje się socjologia – wymienia koncepcje zachowania się człowieka – wymienia elementy osobowości człowieka – wymienia rodzaje więzi – wyjaśnia, czym jest zbiorowość społeczna –wymienia rodzaje społeczności – podaje definicję socjalizacji – wymienia rodzaje socjalizacji – wyjaśnia, na czym polega kontrola społeczna – wymienia rodzaje 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje poszczególne koncepcje zachowania się człowieka – omawia elementy osobowości człowieka – wyjaśnia znaczenie takich pojęć, jak psychologia, behawioryzm, psychoanaliza, aksjologia – charakteryzuje poszczególne rodzaje więzi społecznych – przedstawia wybrane zbiorowości, społeczności, wspólnoty, społeczeństwa – charakteryzuje rodzaje socjalizacji – podaje, w jakich przypadkach może dojść do zakłócenia procesu socjalizacji – charakteryzuje normy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia różnice między koncepcjami zachowania się człowieka – odróżnia tożsamość osobistą od społecznej – odróżnia mentalność indywidualistyczną od kolektywistycznej – podaje przykłady stereotypów – charakteryzuje zbiorowości, społeczności, wspólnoty, społeczeństwa, ze względu na obowiązujące w nich reguły i więzi – opisuje przejawy kontroli społecznej w życiu codziennym – charakteryzuje skutki stygmatyzacji – wyjaśnia, na czym 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje i ocenia wartości będące elementem osobowości – zna modele osobowości – wyjaśnia, na czym polega klasyfikacja potrzeb według Abrahama Masłowa – wyjaśnia, w jaki sposób kształtują się więzi społeczne – wyjaśnia związek między wspólnotą a społeczeństwem – porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców – wyjaśnia, w jaki sposób dochodzi do stygmatyzacji społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyciąga wnioski dotyczące wpływu osobowości na zachowanie się człowieka – rozpoznaje modele osobowości w oparciu o przykładowe zachowania – ocenia wpływ stereotypów na życie jednostki i zbiorowości – analizuje proces kształtowania się więzi w poszczególnych zbiorowościach – uzasadnia wpływ socjalizacji wtórnej na wypełnianie przez jednostkę ról społecznych – ocenia wpływ kontroli

	<p>norm społecznych</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia elementy życia społecznego – wymienia cechy i postawy sprzyjające prawidłowemu funkcjonowaniu człowieka w społeczeństwie – wymienia przyczyny konfliktów społecznych – wymienia metody rozwiązywania konfliktów – wymienia cechy grupy – wymienia rodzaje grup – przedstawia cechy i funkcjonowanie małej grupy społecznej (liczebność, więź, trwałość, role grupowe, wspólne wartości i cele, poczucie odrębności, współdziałanie) 	<p>społeczne</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady stygmatyzacji społecznej – podaje przykłady norm i instytucji społecznych – charakteryzuje przyczyny konfliktów społecznych – charakteryzuje sposoby rozwiązywania konfliktów – omawia na przykładach różne rodzaje grup i wyjaśnia funkcjonowanie wskazanej grupy – wyjaśnia takie pojęcia, jak konformizm i nonkonformizm – opisuje swoiste cechy współczesnej rodziny jako grupy społecznej – wyjaśnia terminy: pokrewieństwo, powinowactwo, adopcja – odróżnia wstępnych od zstępnych 	<p>polega internalizacja</p> <ul style="list-style-type: none"> – prawidłowo używa takich pojęć, jak: rola społeczna, perswazja, deprecjacja – charakteryzuje prawidłowości życia społecznego – wyjaśnia, na czym polega dewiacja, patologia i anomia – charakteryzuje funkcje instytucji społecznych – wymienia rodzaje konfliktów – klasyfikuje grupy na podstawie podanych kryteriów – wyjaśnia znaczenie grup odniesienia pozytywnego i negatywnego w procesie socjalizacji – charakteryzuje modele rodziny na podstawie określonych kryteriów podziału – charakteryzuje funkcje rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i skutki anomii – omawia na przykładach źródła i mechanizmy konfliktów społecznych – ocenia metody rozwiązywania konfliktów – wyjaśnia wpływ jednostki na grupę – analizuje przykładowe grupy pod kątem różnych kryteriów podziału grup – wyjaśnia różnicę między krewnymi w linii prostej i bocznej – porównuje i ilustruje przykładami różne modele rodziny 	<p>społecznej na życie jednostki i zbiorowości</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki stygmatyzacji – ocenia skutki anomii – analizuje instytucje społeczne pod kątem wykonywanych przez nie funkcji – uzasadnia zastosowanie określonych metod do rozwiązania przykładowych konfliktów – ocenia postawę konformistyczną i nonkonformistyczną – wyjaśnia przyczyny problemów współczesnych rodzin – wyjaśnia zależności między poszczególnymi problemami współczesnych rodzin
<p>9. Powtórzenie wiadomości: Polityka i ustrój RP</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, co to jest polityka – wyjaśnia, czym zajmują się politycy – wymienia możliwe 	<ul style="list-style-type: none"> – zna korzenie polityki – charakteryzuje koncepcje polityki – przyporządkowuje podmioty polityki do 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnicę między podmiotami ostatecznymi a bezpośrednimi polityki – charakteryzuje marketing polityczny 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia związek między ideologią, doktryną i programem polityczny – porównuje koncepcje polityki 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia związek polityki z państwem – ocenia działalność polityków – uzasadnia, dlaczego

	<p>sposoby wpływania podmiotów bezpośrednich i ostatecznych na politykę</p> <p>– wymienia doktryny ze względu na stosunek do rzeczywistości społecznej i kryterium ideału społecznego</p> <p>– wymienia funkcje myśli politycznej</p> <p>– charakteryzuje doktryny lewicowe, prawicowe i centrowe</p> <p>– wymienia założenia chrześcijańskiej demokracji, konserwatyzmu, liberalizmu, nacjonalizmu, socjaldemokracji i socjalizmu</p> <p>– wymienia kluczowe postacie związane z poszczególnymi ideologiami</p> <p>– wymienia cechy państwa totalitarnego</p> <p>– podaje przykłady państw, które funkcjonowały lub funkcjonują w oparciu o</p>	<p>przedmiotów polityki</p> <p>– wyjaśnia, czym jest ideologia</p> <p>– charakteryzuje doktryny ze względu na stosunek do rzeczywistości społecznej i kryterium ideału społecznego</p> <p>– charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne (chrześcijańska demokracja, konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjaldemokracja, socjalizm)</p> <p>– charakteryzuje ideologie totalitarne (komunizm, nazizm), odwołując się do przykładów historycznych</p> <p>– charakteryzuje marksizm-leninizm, stalinizm i maoizm</p> <p>– charakteryzuje poszczególne rodzaje kultury politycznej</p> <p>– charakteryzuje wymiary kultury politycznej według Jana Garlickiego</p> <p>– charakteryzuje partycypację obywatelską</p> <p>– charakteryzuje etapy</p>	<p>– wymienia funkcje myśli politycznej</p> <p>– wyjaśnia, czym jest doktryna</p> <p>– wyjaśnia korzenie podziału doktryn na lewicowe, prawicowe i centrowe</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega integryzm, indywidualizm, racjonalizm, leseferyzm, atomizacja, reformizm, rewizjonizm, egalitaryzm, interwencjonizm, personalizm, subsydiarność, solidaryzm społeczny</p> <p>– charakteryzuje podobieństwa i różnice między ideologiami totalitarnymi</p> <p>– wyjaśnia takie pojęcia, jak autarkia, kolektywizm, materializm dialektyczny, komuna, dyktatura proletariatu</p> <p>– opisuje genezę pojęcia „kultura polityczna”</p> <p>– charakteryzuje poglądy G. A. Almonda na temat kultury politycznej</p> <p>– charakteryzuje kulturę</p>	<p>– wyjaśnia, czym różni się ideologia od doktryny</p> <p>– wyjaśnia, w jakim przypadku nie możemy utożsamiać doktryny z ideologią</p> <p>– porównuje założenia poszczególnych ideologii</p> <p>– łączy integryzm, indywidualizm, racjonalizm, leseferyzm, atomizację, reformizm, rewizjonizm, egalitaryzm, interwencjonizm, personalizm, subsydiarność, solidaryzm społeczny z odpowiednimi ideologiami</p> <p>– wyjaśnia, czym się charakteryzują poszczególne cechy państwa totalitarnego</p> <p>– wyjaśnia różnicę między faszyzmem i nazizmem</p> <p>– porównuje marksizm-leninizm, stalinizm i maoizm</p> <p>– opisuje przebieg debaty publicznej na wybrany temat</p> <p>– wyjaśnia, który rodzaj kultury politycznej jest</p>	<p>doktryny centrowe stwarzają najszerszą możliwość współpracy zarówno z ugrupowaniami kierującymi się doktrynami lewicowymi, jak i prawicowymi</p> <p>– dokonuje analizy porównawczej ideologii pod kątem założeń społecznych, politycznych i ekonomicznych</p> <p>– ocenia założenia poszczególnych ideologii</p> <p>– wymienia encykliki Jana Pawła II z zakresu nauki społecznej Kościoła katolickiego</p> <p>– uzasadnia, dlaczego komunizm, faszyzm i nazizm nie są akceptowalne w państwach demokratycznych</p> <p>– porównuje założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu</p> <p>– analizuje wybrane konflikty wartości i interesów ujawniające</p>
--	--	--	--	--	---

	<p>ideologie totalitarne – wymienia postacie związane z ideologiami totalitarnymi – wyjaśnia, czym jest kultura polityczna – wymienia rodzaje kultury politycznej – wymienia wymiary kultury politycznej – wymienia poziomy partycypacji obywatelskiej</p> <p>– wymienia etapy procesu kształtowania się partii politycznych – podaje cechy partii politycznych – wyjaśnia, czym jest partia polityczna – dokonuje podziału partii politycznych ze względu na program społeczno-polityczny – wymienia rodzaje systemów partyjnych – podaje przykłady państw o systemie monopartyjnym, dwupartyjnym i wielopartyjnym – wymienia</p>	<p>procesu kształtowania się partii politycznych według Maxa Webera – dokonuje podziału partii politycznych ze względu na cechy organizacji i funkcjonowania – charakteryzuje system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny – charakteryzuje ugrupowania polityczne zasiadające w parlamencie RP – charakteryzuje poszczególne rodzaje ordynacji wyborczych (proporcjonalna, większościowa, mieszana) – charakteryzuje ogólne zasady prawa wyborczego – charakteryzuje metodę przeliczania miejsc w ordynacji proporcjonalnej obowiązującej w Polsce – wyjaśnia, czym jest próg wyborczy – charakteryzuje najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej,</p>	<p>polityczną współczesnej Polski (normy, formy komunikacji, poziom partycypacji, natężenie konfliktów) – charakteryzuje partie polityczne ze względu na cechy organizacji i funkcjonowania – charakteryzuje funkcje partii politycznych – charakteryzuje partie polityczne ze względu na program społeczno-polityczny – wyjaśnia, czym jest system partyjny – zna dokumenty regulujące zasady działania partii politycznych w Polsce – charakteryzuje procedury zakładania partii politycznej w Polsce – charakteryzuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym – charakteryzuje warianty ordynacji większościowej</p>	<p>najbardziej pożądanym w państwach demokratycznych – charakteryzuje poziomy i metody partycypacji obywatelskiej – porównuje funkcje partii politycznych w państwach demokratycznych i niedemokratycznych – uzasadnia związek programu politycznego z doktryną i ideologią polityczną – wyjaśnia, na czym polega pragmatyzm partii politycznych – wyjaśnia różnice między wariantami systemu wielopartyjnego – ocenia poszczególne systemy partyjne pod kątem funkcjonowania państwa – charakteryzuje zasady, jakie są zawarte w kodeksie wyborczym – wyjaśnia skutki stosowania progów wyborczych dla reprezentatywności wyborów – charakteryzuje metody</p>	<p>się w debacie publicznej w Polsce – ocenia jakość argumentacji stron debaty publicznej – przeprowadza krytyczną analizę programów i innych materiałów wyborczych partii politycznych ze względu na zawartość merytoryczną i formę przekazu – dokonuje analizy porównawczej wybranych przez siebie materiałów wyborczych polskich partii politycznych pod kątem ich zawartości merytorycznej i formy przekazu – przedstawia plusy i minusy poszczególnych ordynacji wyborczych – ocenia metody przeliczania miejsc w ordynacji proporcjonalnej z punktu widzenia interesów partii – porównuje różne poglądy dotyczące</p>
--	--	---	--	--	---

	<p>ugrupowania polityczne zasiadające w parlamencie RP</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje ordynacji wyborczych – podaje, w jakich przypadkach stosuje się w Polsce ordynację większościową, a w jakich proporcjonalną – wymienia ogólne zasady prawa wyborczego – wymienia metody przeliczania miejsc w ordynacji proporcjonalnej – wymienia najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska) – wyjaśnia, czym jest suwerenność państwa – wymienia cechy państwa – wymienia rodzaje legitymizacji – podaje historyczne i współczesne przykłady legitymizacji władzy 	<p>podboju, marksistowska)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia twórców teorii genezy państwa – charakteryzuje cechy państwa – charakteryzuje zjawisko legitymizacji władzy – charakteryzuje funkcje państwa (zewnętrzną i wewnętrzną) – wymienia rodzaje funkcji wewnętrznych państwa – wyjaśnia, czym jest monarchia, a czym republika – charakteryzuje państwo unitarne – charakteryzuje rodzaje państw złożonych – wyjaśnia zasady systemu prezydenckiego – charakteryzuje model ustrojowy USA – charakteryzuje uprawnienia Kongresu – charakteryzuje ustrój terytorialno-administracyjny USA – charakteryzuje system partyjny w USA – wyjaśnia zasady systemu półprezydenckiego (mieszanego) 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje progi wyborcze obowiązujące w Polsce – charakteryzuje poglądy Arystotelesa, św. Tomasza z Akwinu, Jana Jakuba Rousseau, Ludwika Gumplowicza, Immanuela Kanta, Georga Friedricha Hegla, Karola Marksa, Georga Jellinka, Włodzimierza Iljicza Lenina, Czesława Znamierowskiego – wyjaśnia na przykładach relacje między narodem a państwem – charakteryzuje rodzaje funkcji wewnętrznych państwa (prawodawczą, porządkową, administracyjną, gospodarczo-organizatorską, socjalną, kulturalną) – przedstawia różnice między państwem scentralizowanym i zdecentralizowanym – charakteryzuje poszczególne rodzaje monarchii – charakteryzuje rodzaje 	<p>przeliczenia miejsc w ordynacji proporcjonalnej (D’Hondta, Saint-Laguë, Hare’a-Niemeyera)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnicę między suwerennością zewnętrzną i wewnętrzną – analizuje problem suwerenności w aspekcie Traktatu Lizbońskiego – wyjaśnia, na czym polegają różnice pomiędzy poszczególnymi rodzajami legitymizacji – wyjaśnia, na czym polega państwowotwórcza funkcja narodu i narodowotwórcza funkcja państwa – charakteryzuje funkcje państwa ze względu na cele jego działania (adaptacyjna, regulacyjna, innowacyjna) – porównuje pozycję władcy w poszczególnych rodzajach monarchii – wyjaśnia, czym się różni federacja od konfederacji – charakteryzuje państwa pod względem rodzajów regionów – wyjaśnia, na czym polegają procedury 	<p>państwa</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje koncepcje genezy państwa na przykładzie Polski – wyjaśnia, na czym polega różnica między przywódcą populistycznym a charyzmatycznym – ocenia skuteczność władzy tradycyjnej, charyzmatycznej, legalnej – porównuje reżimy polityczne – ocenia poszczególne formy państwowości – charakteryzuje i ocenia wady i zalety krótkiej kadencji członków Izby Reprezentantów – przedstawia zależności między poszczególnymi rodzajami władzy w USA – wyciąga wnioski z analizy porównawczej uprawnień prezydentów Francji i Rosji – wyciąga wnioski z analizy porównawczej uprawnień władzy
--	---	--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia funkcje państwa – dzieli państwa ze względu formę, reżim polityczny, system polityczny, strukturę terytorialną – wymienia rodzaje monarchii – podaje przykłady monarchii europejskich – podaje cechy państw ze względu na reżim polityczny – podaje cechy charakterystyczne modelu ustrojowego USA – wymienia instytucje władzy ustawodawczej w USA – zna aktualnego prezydenta USA – podaje charakterystyczne cechy ustroju Francji i Rosji – wymienia organy władzy ustawodawczej we Francji i w Rosji – zna aktualnych prezydentów Francji i Rosji – podaje 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ustrój Francji i Rosji – charakteryzuje uprawnienia władzy ustawodawczej we Francji i Rosji – charakteryzuje system partyjny Francji i Rosji – charakteryzuje system terytorialno-administracyjny Francji i Rosji – wyjaśnia zasady systemu parlamentarnego – charakteryzuje ustrój Wielkiej Brytanii i RFN – charakteryzuje uprawnienia władzy ustawodawczej w Wielkiej Brytanii i RFN – charakteryzuje system terytorialno-administracyjny Wielkiej Brytanii i RFN – wyjaśnia zasady systemu parlamentarno-gabinetowego i parlamentarno-komitetowego – charakteryzuje ustrój Włoch i Szwajcarii – charakteryzuje uprawnienia władzy 	<ul style="list-style-type: none"> republik – charakteryzuje reżimy polityczne – charakteryzuje uprawnienia prezydenta USA – charakteryzuje uprawnienia Izby Reprezentantów – charakteryzuje uprawnienia Senatu – charakteryzuje partię Republikanów i Demokratów – charakteryzuje uprawnienia prezydenta i rządu we Francji – charakteryzuje uprawnienia prezydenta i rządu w Rosji – charakteryzuje strukturę parlamentu Francji i Rosji – charakteryzuje uprawnienia monarchy i rządu w Wielkiej Brytanii – charakteryzuje uprawnienia prezydenta i kanclerza w RFN – charakteryzuje strukturę parlamentu Wielkiej Brytanii i RFN – wyjaśnia, na czym 	<ul style="list-style-type: none"> wyborów prezydenckich w USA – wyjaśnia, na czym polega procedura impeachmentu – porównuje uprawnienia Izby Reprezentantów i Senatu – porównuje uprawnienia prezydentów Francji i Rosji – porównuje uprawnienia władzy ustawodawczej we Francji i w Rosji – porównuje systemy partyjne Francji i Rosji – porównuje uprawnienia monarchy i rządu w Wielkiej Brytanii z uprawnieniami prezydenta i kanclerza RFN – porównuje uprawnienia władzy ustawodawczej Wielkiej Brytanii i RFN – wyjaśnia, jakie znaczenie dla ustroju Wielkiej Brytanii mają konwenanse – porównuje uprawnienia prezydenta i rządu we Włoszech z uprawnieniami władzy wykonawczej w Szwajcarii – porównuje uprawnienia władzy ustawodawczej Włoch i Szwajcarii 	<ul style="list-style-type: none"> ustawodawczej we Francji i w Rosji – przedstawia zależności między poszczególnymi rodzajami władzy we Francji i w Rosji – wyciąga wnioski z analizy porównawczej uprawnień monarchy i rządu w Wielkiej Brytanii z uprawnieniami prezydenta i kanclerza RFN – wyciąga wnioski z analizy porównawczej uprawnień władzy ustawodawczej Wielkiej Brytanii i RFN – przedstawia zależności między poszczególnymi rodzajami władzy w Wielkiej Brytanii i RFN – wyciąga wnioski z analizy porównawczej uprawnień prezydenta i rządu we Włoszech z uprawnieniami władzy wykonawczej w Szwajcarii – wyciąga wnioski z analizy porównawczej uprawnień władzy
--	--	--	---	---	--

	<p>charakterystyczne cechy ustroju Wielkiej Brytanii i RFN</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia organy władzy ustawodawczej w Wielkiej Brytanii i w RFN – zna aktualnego monarchę Wielkiej Brytanii oraz kanclerza RFN – podaje charakterystyczne cechy ustroju Włoch i Szwajcarii – wymienia organy władzy ustawodawczej we Włoszech i w Szwajcarii – zna nazwisko aktualnego prezydenta Włoch 	<p>ustawodawczej we Włoszech i w Szwajcarii</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje system partyjny Szwajcarii – charakteryzuje system terytorialno-administracyjny Włoch i Szwajcarii 	<p>polega odpowiedzialność polityczna i konstytucyjna</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje uprawnienia prezydenta i rządu we Włoszech – charakteryzuje uprawnienia władzy wykonawczej w Szwajcarii – charakteryzuje strukturę parlamentu Włoch i Szwajcarii 		<p>ustawodawczej Włoch i Szwajcarii</p>
Powtórzenie wiadomości: ustrój RP	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia termin <i>konstytucja</i>; – wymienia rodzaje konstytucji; – zna procedurę zmiany konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje konstytucji; – wyjaśnia szczególną moc prawną konstytucji; – podaje sposoby zmiany konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia na przykładach rodzaje konstytucji; – wyjaśnia szczególną treść i tryb uchwalania konstytucji; – charakteryzuje sposoby zmiany konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje rodzaje konstytucji do odpowiednich kryteriów podziału; – wyjaśnia szczególne znaczenia konstytucji; – wyjaśnia, na czym polegają poszczególne etapy tworzenia konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje procedurę zmian w Konstytucji RP; – ocenia znaczenie konstytucji; – porównuje Konstytucję RP z innymi konstytucjami;
	– wymienia zasady	– podaje elementy	– charakteryzuje	– przyporządkowuje	– ocenia, jak w Polsce są

	<p>ustroju RP; – charakteryzuje wybraną zasadę ustroju RP; – wymienia pośrednie i bezpośrednie formy realizacji zasady suwerenności narodu w Polsce;</p>	<p>materiałne i formalne zasady demokratycznego państwa prawnego; – charakteryzuje poszczególne zasady ustroju RP; – omawia bezpośrednie i pośrednie formy realizacji zasady suwerenności narodu w Polsce;</p>	<p>elementy materiałne i formalne zasady demokratycznego państwa prawnego; – wyjaśnia, w jaki sposób są realizowane poszczególne zasady ustroju RP; – przyporządkowuje poszczególne organy władzy w Polsce do odpowiednich elementów trójpodziału władzy;</p>	<p>właściwe artykuły Konstytucji RP do zasad ustrojowych w Polsce; – porównuje koncepcje sprawiedliwości społecznej z zapisami zawartymi w Konstytucji RP;</p>	<p>realizowane zasady ustroju RP; – analizuje Konstytucję RP pod kątem naczelnych zasad ustrojowych; – określa relacje pomiędzy klauzulami generalnymi a przepisami organizacyjno-proceduralnym;i</p>
	<p>– wymienia kompetencje Sejmu i Senatu; – podaje, w jakich sytuacjach może dojść do skrócenia kadencji Sejmu; – zna skład liczbowy Sejmu i Senatu;</p>	<p>– charakteryzuje kompetencje Sejmu i Senatu; – wyjaśnia, w jakich sytuacjach może dojść do skrócenia kadencji Sejmu; – wyjaśnia, na czym polega zasada permanencji obrad obowiązująca w polskim parlamencie;</p>	<p>– rozpoznaje funkcje Sejmu i Senatu; – przedstawia zasady organizacji pracy Sejmu i Senatu; – omawia strukturę polskiego parlamentu; – wymienia uprawnienia Zgromadzenia Narodowego;</p>	<p>– odróżnia funkcje Sejmu i Senatu od funkcji Zgromadzenia Narodowego; – wyjaśnia, na czym polega system d’Hondta; – charakteryzuje obligatoryjne i fakultatywne przypadki skrócenia kadencji Sejmu;</p>	<p>– przedstawia i ocenia znaczenie obu izb oraz Zgromadzenia Narodowego w systemie władz Rzeczypospolitej Polskiej; – porównuje funkcje Sejmu i Senatu; - ocenia system d’Hondta;</p>
	<p>– wyjaśnia terminy: <i>kworum</i>, <i>vacatio legis</i>, <i>większość zwykła</i>, <i>większość bezwzględna</i>, <i>większość kwalifikowana</i>, <i>większość ustawowa</i>; – wymienia organy</p>	<p>– podaje przykłady stosowania poszczególnych rodzajów większości w polskim parlamencie; – charakteryzuje uprawnienia Prezydenta RP w procesie ustawodawczym;</p>	<p>– przedstawia procedurę tworzenia prawa przez parlament; – charakteryzuje szczególne procedury ustawodawcze;</p>	<p>– wyjaśnia różnice między procedurą uchwalania zwykłej ustawy i ustawy budżetowej; – porównuje tryb zwykły i pilny w procesie ustawodawczym;</p>	<p>– analizuje poszczególne etapy procesu ustawodawczego; – wyjaśnia różnice między szczególnymi procedurami ustawodawczymi;</p>

	posiadające inicjatywę ustawodawczą;				
	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady wyboru prezydenta w Polsce; – wyjaśnia, czym są prerogatywa i kontrasygnata; – wymienia prezydentów III RP; 	<ul style="list-style-type: none"> – określa główne kompetencje prezydenta; – podaje okoliczności, w których prezydent może być zawieszony lub usunięty z urzędu; – podaje rodzaj odpowiedzialności, jaką ponosi Prezydent RP; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia poszczególne zasady wyborów prezydenckich w Polsce; – charakteryzuje odpowiedzialność, jaką ponosi Prezydent RP; – przedstawia kompetencje Prezydenta RP; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w Polsce pełni głowa państwa; – charakteryzuje prezydentów Polski; – przyporządkowuje poszczególne kompetencje prezydenta do odpowiednich rodzajów uprawnień; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce; – analizuje pozycję Prezydenta RP w systemie władzy; – uzasadnia brak odpowiedzialności politycznej Prezydenta RP;
	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia premierów III RP; – wymienia rodzaje odpowiedzialności Rady Ministrów; – charakteryzuje, na czym polegają trzy próby utworzenia rządu; 	<ul style="list-style-type: none"> – posługuje się terminami: <i>wotum zaufania</i>, <i>konstruktywne wotum nieufności</i>, <i>wotum nieufności</i>, <i>kontrasygnata</i>, <i>rząd większościowy</i>, <i>rząd mniejszościowy</i>; – wyjaśnia, kiedy rząd ponosi odpowiedzialność konstytucyjną, a kiedy polityczną; – charakteryzuje stany nadzwyczajne w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skład i organizację pracy Rady Ministrów; – wymienia uprawnienia Rady Ministrów; – charakteryzuje zasady obowiązujące w trakcie wprowadzania stanów nadzwyczajnych; – przedstawia procedurę wprowadzania stanów nadzwyczajnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady powoływania i odwoływania Rady Ministrów i jej poszczególnych członków; – omawia kompetencje Rady Ministrów; – wymienia zakazy i nakazy możliwe do wprowadzenia w czasie stanów nadzwyczajnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje procedurę powoływania Rady Ministrów; – ocenia skuteczność polityki prowadzonej przez Radę Ministrów; – porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych ze względu na możliwości działania;
	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje administracji publicznej; – wyjaśnia, co rozumiemy pod pojęciem <i>korpus służby</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje urząd ministra; – przedstawia uprawnienia wojewody; – wyjaśnia, w jakim celu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega procedura powoływania wojewody; – charakteryzuje zadania administracji zespolonej i 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia strukturę administracji publicznej; – odróżnia urzędy administracji rządowej od urzędów samorządowych; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia funkcjonowanie służby cywilnej w Polsce; – rozpoznaje organy administracji zespolonej

	<p>cywilnej; – wymienia kompetencje wojewody;</p>	<p>istnieje administracja publiczna w państwie;</p>	<p>niezespoleonej; – określa wymogi stawiane przed kandydatem na pracownika służby cywilnej;</p>	<p>– analizuje strukturę korpusu służby cywilnej;</p>	<p>i niezespoleonej; – uzasadnia konieczność funkcjonowania administracji publicznej;</p>
	<p>– wymienia organy kontroli państwowej i ochrony prawa; – charakteryzuje wybrany organ kontroli i ochrony prawa; – podaje aktualnego Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka;</p>	<p>– omawia kompetencje NIK-u; – przedstawia uprawnienia i sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich; – wymienia Rzeczników Praw Obywatelskich i Praw Dziecka;</p>	<p>– charakteryzuje organy kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce; – przedstawia formy kontroli realizowane przez NIK; – wymienia osoby podlegające oświadczeniu lustracyjnemu;</p>	<p>– wyjaśnia, jakie zadania realizują organy kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce; – określa procedurę powoływania poszczególnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce; – opisuje procedurę lustracyjną i wskazuje kategorie osób, które jej podlegają;</p>	<p>– ocenia znaczenie NIK-u dla funkcjonowania instytucji publicznych; – wyjaśnia różnicę pomiędzy organami kontroli państwowej i ochrony prawa a innymi organami państwowymi; – ocenia efektywność działania poszczególnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce;</p>
	<p>– wymienia formy demokracji; przedstawicielskiej i bezpośredniej w gminie; – przedstawia rodzaje gmin; – opisuje instytucję referendum lokalnego;</p>	<p>– omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w gminie; – rozpoznaje, kiedy na czele gminy stoi wójt, burmistrz, prezydent miasta; – wyjaśnia, czym jest dotacja, a czym subwencja;</p>	<p>– charakteryzuje zasady, na jakich oparta jest działalność samorządu w Polsce; – przedstawia zadania i kompetencje samorządu gminnego; – wyjaśnia, na czym polega niezależność samorządu lokalnego;</p>	<p>– charakteryzuje kompetencje organu wykonawczego w gminie; – odróżnia zadania własne gminy od zadań zleconych; – wyjaśnia, jakie są źródła dochodów samorządów;</p>	<p>– analizuje zasady tworzenia budżetu gminy; – uzasadnia konieczność funkcjonowania organów pomocniczych w gminie; – ocenia wpływ mieszkańców gminy na jej funkcjonowanie;</p>
	<p>– wymienia formy</p>	<p>– omawia formy</p>	<p>– przedstawia strukturę</p>	<p>– charakteryzuje</p>	<p>– analizuje politykę</p>

	demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w powiecie i województwie – przedstawia rodzaje powiatów – wymienia województwa	demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w powiecie i województwie; – wymienia miasta stołeczne poszczególnych województw; – przedstawia sposób powoływania organów samorządu terytorialnego;	samorządu terytorialnego w Polsce; – wyjaśnia różnice między powiatem grodzkim i ziemskim; – charakteryzuje organy odpowiedzialne za nadzór nad samorządem terytorialnym;	kompetencje samorządu powiatowego i wojewódzkiego; – odróżnia organy samorządowe w województwie od organów rządowych; – wyjaśnia w jaki sposób prowadzony jest nadzór nad samorządem;	rozwoju województwa; – ocenia wpływ mieszkańców powiatu i województwa na ich funkcjonowanie; – ocenia skuteczność funkcjonowania powiatu i województwa;
--	--	---	---	---	---

UWAGI:

1. Ocenę wyższą otrzymuje uczeń spełniający łącznie wymagania edukacyjne określone dla ocen niższych np. ocenę dobrą otrzymuje uczeń spełniający wymagania edukacyjne na oceną dopuszczającą, dostateczną oraz dobrą.

2. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na poszczególne pozytywne oceny.

3. W przypadku niezrealizowania tematów lekcji w I okresie, będą one realizowane po klasyfikacji śródrocznej. W tym wypadku obowiązują również wymagania edukacyjne dla tych tematów